

Maki Invasive Group A streptococcal infection (iGAS), nō runga 'i te piri vaitata ki tēta'i

'E maki to'a viviki te group A streptococcal infection (iGAS), 'e maki kino tikāi tei 'akatupu'ia e te manumanu tei karanga'ia ē, ko te Group A *Streptococcus* (GAS).

Kā tupu te maki kino kiā koe mē tae te manumanu ki roto 'i tēta'i au mero o tō'ou kōpapa, mei tō'ou toto, au uaua, mē kore, vairanga tamariki 'i muri ake 'i te 'ānau'anga te pēpē.

Ka rauka i te iGAS 'i te ma'ani viviki kia maki kino'ia koe, 'ē 'i tēta'i taime, ka 'akatupu tē reira 'i te mate. 'E mea pu'apinga kia tiki viviki atu 'i te tauturu.

Au 'Akairo 'ē te au tū 'akairo – 'ea'a tā'au kā kite, 'ē te au tū 'akairo

Ko te au tū 'akairo 'ō te iGAS:

- teitei te pīva (vera me 'āmiri'ia, rūketekete 'ua, tārē vera 'i runga ake 'i te 38°C)
- mamae te katu
- manamanatā te 'akaea'anga
- mamae kino ngā rima, mē kore, ngā vaevae
- mamae te karaponga ('ākara 'i te au tuatua akoako 'i runga 'i te kapi ka āru mai 'inē)
- muramura, mē kore, mamae te pākiri takapini 'i te au motumotu, mē kore, 'i te au puta ('ākara 'i te au tuatua akoako 'i runga 'i te kapi ka āru mai, 'inē).

Kimi'anga 'i te tauturu 'ā te tu'anga rapakau maki

Mē kitea mai tēta'i tū 'akairo iGAS, 'ē ka tupu pō'itirere 'ua te maki kino kiā koe, mē kore, ki tēta'i tangata 'i roto i tō'ou ngutu'are tangata, mē kore, mē kua manamanatā koe, 'ē kimi viviki atu 'i te tauturu 'ā te tu'anga rapakau maki. 'E mea pu'apinga kino tēia, 'i te mea ē, mē 'i piri vaitata ana koe ki tēta'i tangata kua tū'ia 'i te maki iGAS. Tāniuniu viviki atu 'i tō'ou ta'unga rapakau maki, mē kore, tu'anga 'ōronga'anga tauturu nō te rapakau maki, nō tēta'i au 'akoako'anga. Ka rauka katoa iā koe te tāniuniu atu 'i te rāini 'Ōronga'anga Tauturu nō te Rapakau Maki Healthline, ma te tūtaki-kore 'i runga 'i te nūmero **0800 611 116**, 'i tēta'i 'ua atu taime 24/7, nō tēta'i tuatua akoako 'ē te tuatua 'akakitekite ē, 'ea'a tā'au kā rave atu. **'I roto 'i te tūranga tiki ora viviki, tāniuniu atu 'i te nūmero 111.**

Mē kāre tō'ou reo mua 'i te reo papa'ā, 'e aronga 'uri reo kōperepere tō te Rāini 'Ōronga'anga Tauturu nō te Rapakau Maki Healthline 'ē vā nei. Mē 'e Maki Kōpapa 'ē te Maki Manako tō'ou, mē kore, Mu'u te taringa, ngatā te 'akarongo, mu'u-matapō, mē kore, tāmanamanatā'ia te tuatua, 'ākara atu 'i te au tu'anga 'Ōronga'anga Tauturu nō te Rapakau Maki, tei 'akapapa'ia 'i te 'openga o tēia Va'anga Peapa Tuatua 'Akakitekite 'inē.

'E 'akapē'ea ana te iGAS mē toto'a?

'E kite'ia ana te manumanu 'e 'akatupu ana 'i te iGAS ki roto 'i te karaponga, 'ē ki runga 'i te pākiri. Ka rauka i te tangata 'i te 'akatoto'a i te manumanu, mē mare, mare-ti'e, 'ongi, mē kore, mē piri waitata rātou ki tēta'i 'ua atu. Tei iā koe rāi tēia manumanu, noa atu ē, kāre koe e tūtū maki ana.

Te aronga teitei tō rātou tūranga nō te tā'ī'ī, mē 'arapaki'ia e te iGAS

Ka 'arapaki te iGAS 'i tēta'i 'ua atu, 'inārā, ka pāpū tika atu mē 'i piri waitata ana koe ki tēta'i tangata tei tū'ia e te iGAS, mei te:

- au mema o te kōpu tangata, mē kore, tangata ko kōtou e no'o ana.
- Tō'ou au 'oa piri waitata, mē kore, au pātana.

Te ma'ata'anga 'ō te au tangata tei waitata ana ki te pae 'i tēta'i kua tū'ia 'e te iGAS, kāre rātou e maki'ia, 'inārā kia 'ākara rāi rātou nō te au tū 'akairo.

Au 'akoako'anga takakē nā te au metua 'ē te au pēpē

Mē tū'ia tēta'i metua tei 'ānau, 'ē te pēpē 'i te iGAS 'i roto i te 28 rā 'i te 'ānau'anga, ko te metua, mē kore, pēpē tei kore i tū'ia e te iGAS, ka 'inangaro'ia te vairākau nō te pāroru atu ia rāua, kia kore e maki. Ka tauturu te taote, mē kore, te tu'anga 'ōronga'anga tauturu nō te rapakau maki 'iā koe 'i te tiki 'i te vairākau tano, me ka anoano'ia.

Pāruru'anga

Ka rauka iā koe 'i te 'akaiti mai 'i te tūranga tā'ī'ī nō te tū'ia'anga 'ē te pāti'anga atu 'i te manumanu e 'akatupu ana 'i te iGAS nā roto 'i te:

- 'ōrei'anga 'i tō'ou rima: Tā'anga'anga 'i te pu'a 'ē te vai, ūkī meitaki, ma te tāmarō meitaki 'i te reira.
- tāpoki'anga 'i tō'ou au motumotu: Tāmā ma te tāpoki 'i te au motumotu ki te kāka'u tākai maki.
- 'auraka e tu'atu'a 'i tō'ou au 'apinga: Au 'apinga mei te tauera, kapu, mē kore, 'auraka e tu'a atu 'i te 'uru ni'o. Mē ka anoano koe 'i te tu'a atu 'i te au 'apinga mei te tauera, 'e 'akapāpū ē, kua pu'a koe 'i te reira nā mua ki te vairākau pu'a kāka'u.

'Ea'a tā te au tangata piri waitata kā rave?

Mē 'i waitata ana koe ki te pae 'i tēta'i tangata tei tū'ia 'e te iGAS, ka rauka iā koe te rave 'i te au 'anga'anga tā'au i mātau, 'inārā, 'e 'ākara atu nō te au tū 'akairo o te iGAS 'i roto 'i te 30 rā tē ka āru mai.

Mē tū'ia koe, mē kore tēta'ī mema o tō'ou ngutu'are tangata 'ī te mamae karaponga 'ī roto 'ī te 30 rā, tērā tikāi ē, mē:

- 'e tangata Māori, mē kore, Patipika koe, 'ī rotopū 'ī te 3 'ē te 35 mata'iti
- 'e mema nō roto 'ī tō'ou kōpū tangata, mē kore, tēta'ī atu 'ī roto 'ī tō'ou ngutu'are ē, 'ī tū'ia ana e te rumātiki.

'E mea pu'apinga kia 'ātui atu ki tō'ou taote, mē kore, tu'anga 'ōronga'anga tauturu nō te rapakau maki, noa atu ē, kāre o'ou au tū 'akairo. 'Akakite kia rātou ē, 'ī piri vaitata ana koe ki tēta'ī tangata tei tū'ia e te iGAS.

Mē tū'ia koe, mē kore, tēta'ī mema 'ī roto i tō'ou ngutu'are 'ī te maki pākiri 'ī roto 'ī te 30 rā ki mua, 'e mea pu'apinga kia 'ātui atu koe ki tō'ou taote, mē kore, tu'anga 'ōronga'anga tauturu. 'Akakite kia rātou ē, 'ī piri vaitata ana koe ki tēta'ī tangata tei tū'ia e te iGAS.

Mē makimaki'ia koe a tēia au 30 rā ki mua, 'e mea pu'apinga kia 'ātui atu koe ki tō'ou taote, mē kore, tu'anga 'ōronga'anga tauturu. 'E 'akakite kia rātou ē, 'ī piri vaitata ana koe ki tēta'ī tangata tei tū'ia 'e te iGAS.

No tēta'ī au tuatua akoako nō runga 'ī te ora'anga, 'ē te au tuatua 'akakitekite tūtaki-kore.

- 'Ātoro atu 'ī te kupe-roro-uira 'ā te Health New Zealand | Te Whatu Ora healthnz.govt.nz/igas
- Tāniuniu atu 'ī te Raini Tauturu tūtaki-kore 'ī runga i te nūmero **0800 611 116**, 'ī tēta'ī 'ua atu taime 24/7, nō te au tuatua akoako, 'ē te tuatua 'akakitekite'anga nō tā'au kā rave atu. Ka rauka iā koe te 'iki nō te tuatua atu ki tēta'ī taote Māori mē tāniuniu koe 'ī rotopū 'ī te ora 8am 'ē te ora 8pm. Tē vai katoa nei te tu'anga 'Uri Reo 'ē te tauturu 'ā te NZ Relay.
- Nō te au tangata 'ē no'o nei, mē kore, 'e 'ātoro mai nei nō te au tu'anga 'ī va'o mai, ka rauka iā koe te tāniuniu atu 'ī tēta'ī taote 'ī muri ake 'ī te ora 'anga'anga 'ī kō 'ī te Ka Ora Telecare, nūmero **0800 2 KA ORA (0800 252 672)**, mē kore, kaora.co.nz. Tē vā nei tēia tu'anga tauturu mei te ora 5.00pm ki te 8.30am 'ī te au rā 'ua nei, 'ē 24 ora 'ī te rā 'ē te au rā 'ōrotē nō te kātotoa.
- Tē vai nei te tu'anga tūtaki-kore 'ā te NZ Relay Services 'ī ko 'ī te kupe-roro-uira nzrelay.co.nz mē kua, Mu'u tō'ou taringa, ngatā te 'akarongo, mu'u-matapō, mē kore, tāmanamanatā'ia tā'au tuatua.

Rāini-Tauturu Pātia Pāruru nō te aronga Maki Kōpapa 'ē te Maki Manako

- 'E rāini-tauturu pātia pāruru tēta'ī tei 'aka'ātinga'ia nō te aronga Maki Kōpapa 'ē te Maki Manako e vā nei mei te Mōnitē ki te Varaire, 'ī rotopū 'ī te ora 8.00am 'ē te ora 5.00pm. Tāniuniu atu ma te tūtaki-kore ki runga 'ī te nūmero **0800 11 12 13**, mē kore, patapata atu 'ī te nūmero **8988**, nō tēta'ī tauturu, 'ē te au tuatua 'akakitekite, mē kore, 'ātoro atu 'ī te kupe-roro-uira healthpoint.co.nz/disability-helpline